

HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR JIHOMORAVSKÉHO KRAJE

KONCEPCE PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI

Brno 2007

plk. Ing. Zdeněk Vlkojan
ředitel HZS Jihomoravského kraje

Úvod

Zákonem č. 238/200 Sb. O Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, byl zřízen Hasičský záchranný sbor České republiky, jehož částí je také Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje.

Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje (dále jen HZS JmK) **zabezpečuje** dle § 26, odst. 2, písm. o) zákona č. 133/1985 Sb. o požární ochraně **preventivně výchovnou, propagační a ediční činnost na úseku požární ochrany podle zaměření stanoveného ministerstvem vnitra a dále dle § 10 odst. 5 písm. b) zákona o IZS organizuje instruktáže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva a v přípravě složek integrovaného záchranného systému zaměření na jejich vzájemnou součinnost; k tomuto účelu zřizuje školící střediska.**

Obsahové zaměření a formy preventivně výchovné činnosti na úsecích požární ochrany a ochrany obyvatelstva vycházející ze současných legislativních norem a z potřeby dosažení znalostí a dovedností obyvatelstva při vzniku mimořádných událostí vydalo MV GR HZS ČR spisem č.j. PO-278-6-OOB-2004 ze dne 9. července 2004.

Podle § 12 odst. 1 zákona o IZS obecní úřad obce s rozšířenou působností při výkonu státní správy, kromě úkolů uvedených v § 15, **zajišťuje připravenost správního obvodu obecního úřadu obce s rozšířenou působností na mimořádné události, provádění záchranných a likvidačních prací a ochranu obyvatelstva. Podle § 12 odst. 2 písm. c) citovaného zákona tyto úkoly plní hasičský záchranný sbor kraje, který pro potřebu správních obvodů obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a přípravu záchranných a likvidačních prací dále „seznamuje ostatní obce, právnické a fyzické osoby ve svém správním obvodu s charakterem možného ohrožení obyvatel, s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi“.**

§ 15 odst. 4 písm. c) zákona o krizovém řízení:

„seznamuje obce, právnické a fyzické osoby s charakterem možného ohrožení, s připravenými krizovými opatřeními a se způsobem jejich provedení“.

Obec

§ 29 odst. 1 písm. n) zákona o požární ochraně:

„v samostatné působnosti na úseku požární ochrany organizuje preventivně výchovnou činnost“.

Obecní úřad

§ 15 odst. 4 zákona o IZS:

„seznamuje právnické a fyzické osoby v obci s charakterem možného ohrožení, s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi a ochranou obyvatelstva. Za tímto účelem organizuje jejich školení“.

§ 21 odst. 3 zákona o krizovém řízení:

„seznamuje právnické a fyzické osoby s charakterem možného ohrožení, s připravenými krizovými opatřeními a se způsobem jejich provedení“.

Právnické osoby a podnikající fyzické osoby

§ 23 odst. 1 písm. b) a § 24 odst. 1 písm. b) zákona o IZS:

„Pokud krajský úřad zahrne do havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu konkrétní právnickou osobu nebo podnikající fyzickou osobu, je tato povinna zajistit vůči svým zaměstnancům dotčeným předpokládanou mimořádnou událostí opatření uvedená v § 24 odst. 1 písm. b) tohoto zákona, t.j. „vůči svým zaměstnancům zajistit, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak, informování o hrozících mimořádných událostech“.

a plánovaných opatřeních, varování, evakuaci, popřípadě ukrytí, organizování záchranných prací, organizování přípravy k sebeochraně a vzájemné pomoci“.

Občanská sdružení, veřejně prospěšné organizace a jiné orgány a organizace působící na úseku požární ochrany

§ 75 odst. 1 písm. d) zákona o požární ochraně:

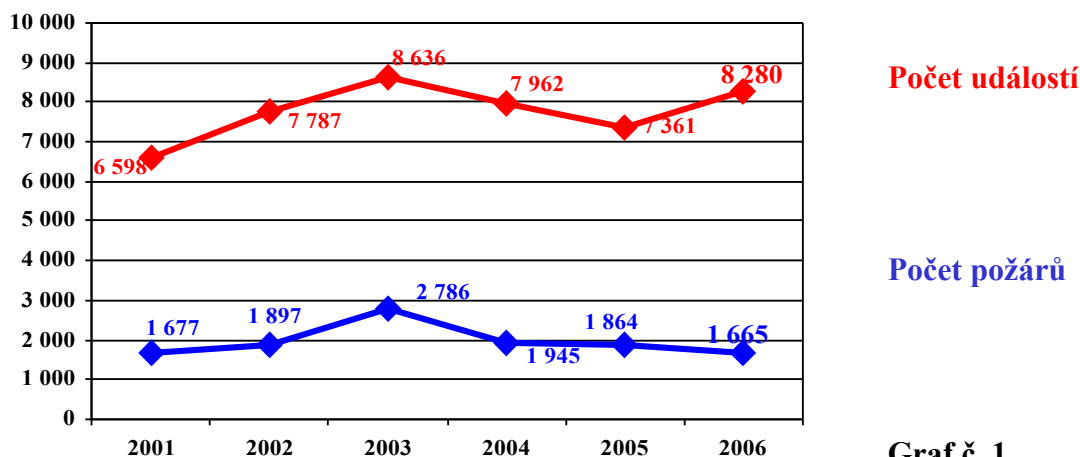
„pomáhají při plnění úkolů na úseku požární ochrany zejména tím, že se podílejí na činnosti směřující k předcházení požárům, zejména na preventivně výchovné činnosti mezi občany a mládeží“.

Posláním HZS je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech. Vzhledem ke skutečnosti, že posláni HZS zahrnuje plnění rozličných úkolů, zabezpečuje i preventivně výchovnou, propagační a ediční činnost. K zajištění jedné z nejdůležitějších částí problematiky preventivně výchovné činnosti, to je výchovy dětí a mládeže, vydává HZS JmK koncepci, která obsahuje program Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva, jehož náplň tvoří preventivní informace z těchto oblastí. Rovněž předkládá návrhy k zajištění personálních, materiálních a technických požadavků pro realizaci cílů stanovených v uvedených oblastech.

Účelem zpracované koncepce PVC HZS JmK je vytvořit systém pro aplikaci programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva a na jejím základě pak navázat spolupráci s významnou částí základních škol v Jihomoravském kraji.

Podněty pro realizaci programu „Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva“

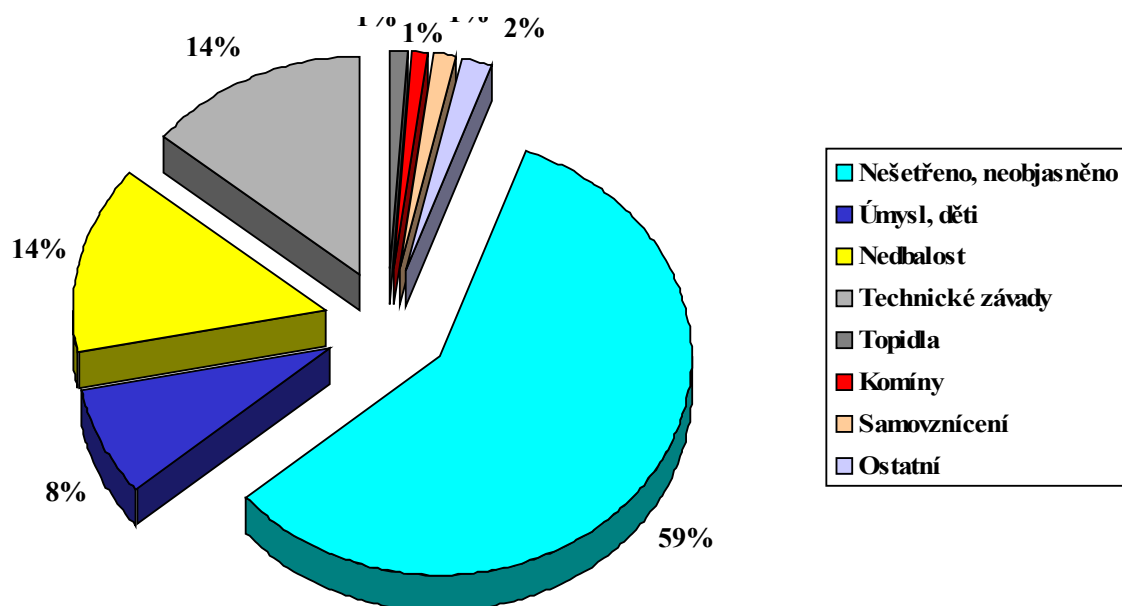
Na území Jihomoravského kraje došlo v letech 2001 až 2006 k 46 624 událostem, které byly řešeny za účasti jednotek HZS JmK. Z celkového počtu událostí připadlo 11 834 událostí na požáry, což představuje 25,38 % všech událostí. Z hlediska statistického sledování jsou příčiny vzniku požárů tříděny do několika kategorií. Přehled počtu požárů dle jednotlivých kategorií příčin vzniku v období let 2001 až 2006 znázorňuje graf č. 1. Samostatnou kategorií představují požáry, které způsobily děti do 15 let. Do dané kategorie spadají jen případy, kdy byl pachatel usvědčen a je jednoznačně prokázáno, že požár vznikl zaviněním ze strany osoby mladší 15 let. Je více než pravděpodobné, že se děti do 15 let podílejí na příčinách vzniku požárů daleko větší měrou a jejich vliv nacházíme i v jiných kategoriích.

Graf č. 1

Graf č. 2

Přehled požárů podle příčiny vzniku

Samostatnou kategorií pro zařazení příčin vzniku požárů jsou požáry tzv. dále nedošetřované, jedná se o požáry přírodních porostů (s výjimkou lesních), odpadů, demolic a vraků vozidel, vznícení potravin při vaření a vznícení sazí v komíně (graf. č. 2). U těchto požárů nevzniká škoda na majetku, nedochází k jeho rozšíření mimo místo vzniku, usmrcení nebo zranění osob. Z hlediska statistického sledování příčin vzniku požárů představují tyto „dále nedošetřované požáry“ asi 59 % z celkového množství požárů. Ze zkušeností je známo, že v mnoha případech jsou tyto požáry zakládány právě dětmi. Mezi ně patří např. požáry odpadků v kontejneru. Jako příčina zapálení odpadků v kontejneru je často stanoveno několik verzí: úmyslné jednání dospělé osoby eventuálně dítěte do 15 let nebo jejich nedbalostní chování (odhození neuhášené zápalky či nedopalku cigarety mezi odpadky, vsypání žhavého materiálu, nejčastěji popela mezi odpadky apod.). Také požáry vraků vozidel, mohou být způsobeny dětmi nebo mládeží, které se na těchto místech scházejí. Zapadlý nedopalek cigarety mezi hořlavý materiál ve vraku vozidla nebo jiná manipulace s otevřeným ohněm může způsobit následný požár vraku.

Další kategorií je úmyslné zapálení, což činí cca 8,0 %. Ani v této kategorii nelze vyloučit zavinění dětí do 15 let. Tyto pachatele však zjišťovatel příčin vzniku požárů HZS již dále nedohledává. Případ a vyhledání pachatele předává k došetření Policii České republiky.

Z výše uvedených údajů lze odvodit, že děti do 15 let se podílejí na příčinách vzniku požárů v podstatně větším procentu případů, než udává samostatně sledovaná kategorie.

Tabulka č. 1

Počet požárů způsobených dětmi do 15ti let v celé ČR					
	počet požárů	podíl v %	přímá škoda (v tis. Kč)	usmrceno	zraněno
2000	688	3,29	35 695,96	1	55
2001	528	3,05	47 087,41	1	29
2002	532	2,78	31 589,93	1	35
2003	555	1,92	45 328,80	0	18
2004	380	1,79	55 859,90	2	40
2005	301	1,49	30 806,30	1	30
2006	272	1,34	35 915,00	0	37
celkem	2 984	Ø 2,39	246 368,30	6	207

Praxe dokazuje, že i tříleté dítě je schopno manipulovat s otevřeným ohněm, dokáže zapálit zápalku, eventuálně použít zapalovač k zapálení hořlavé látky. Malé děti jsou schopny zapálit postel v bytě, případně hračku ve svém vlastním pokoji anebo jakýkoliv hořlavý materiál, který je v jejich bezprostředním okolí. S přibývajícím věkem se druhy zapalovaných předmětů rozšiřují. Žáci základních škol zapalují ve školách zejména nástěnky, svršky oděvů v šatnách a jiné předměty. V pubertálním věku děti způsobují požáry při tajném kouření ve stodolách, v senicích a v prostorách, které navštěvují ve svém volném čase. I tyto případy jsou z hlediska příčiny vzniku požáru řazeny do kategorie „děti do 15 let“.

Děti zakládají požáry zpravidla bez přípravy, bez akceleračních a nahodile. Jako iniciátor používají zápalky, zapalovač, cigaretu nebo nedopalek cigarety a zpravidla na místě činu zanechávají stopy. Požáry zakládají primitivním způsobem, kdy v pozadí jednání každého jedince může být impulzivní čin bez přípravy. Nejčastěji tyto požáry vznikají mezi čtrnáctou a osmnáctou hodinou. Jsou zapalovány zejména objekty v individuálním vlastnictví, jako jsou byty, místnosti rodinných domů, auta apod. V 82 % zakládají děti do 15 let požáry v okolí svého bydliště (v okolí školy, v oblastech, kde se nejčastěji vyskytují). Motivem může být touha upoutat pozornost na svou vlastní osobu v kolektivu spolužáků, msta apod. Je pochopitelné, že při těchto požárech dochází k majetkovým škodám a k ohrožení života nebo zdraví dítěte i jiných obyvatel.

V rámci výuky dle školních učebních osnov se děti dozvědí řadu informací týkajících se např. práv dítěte, ekologie, ale o tom, jak předejít požáru, co dělat v případě vzniku mimořádné události, mají informace pouze rámcové. Počátkem devadesátých let minulého století byl na školách zrušen předmět branná výchova, který alespoň částečně poskytoval informace o tom, jak se zachovat v případě vzniku mimořádné události. Od této doby nebyl vyučován ucelený předmět zabývající se touto problematikou. Důležitým mezníkem se stal pokyn MŠMT k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů.

Stále vysoký počet požárů a narůstající hrozba teroristických útoků jsou dostatečným varováním před podceňováním preventivní tematiky k ochraně před mimořádnými událostmi. Pomocí fungujícího preventivního programu je možné snížit počet mimořádných událostí a zranění při nich nebo jim předejít. Je důležité, aby informace o tom, jak se před mimořádnými událostmi chránit a jak při nich postupovat, byly předávány a připomínány všem bez rozdílu věku, včetně dětí a to v periodických intervalech. Tím bude zajištěno, že se potřebné preventivní informace podaří postupně dostat do širšího povědomí obyvatelstva.

Program Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva je z výše uvedených důvodů cíleně směřován na děti základních škol, aby získaly potřebné základní vědomosti v popisované oblasti.

Analýza školských zařízení v Jihomoravském kraji

Výchovně vzdělávací soustava v JmK zahrnovala dle Výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Jihomoravském kraji za školní rok 2005/2006 celkem 1 172 ředitelství škol a školských zařízení z toho:

Základní školy			Střední školy	Speciální školy
Celkový počet	Počet 2. tříd/ počet žáků	Počet 6. tříd/ počet žáků	Celkový počet	Celkový počet
453	489/9 605	485/11 160	151	96

Program Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva

Vzhledem ke skutečnosti, že úkolem HZS je i PVC, tato koncepce zpracovává program Výchovy dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva z hlediska jeho obsahu, personálního, technického i ekonomického zajištění. Tento preventivní program se realizuje na základních školách a skládá se ze dvou hlavních částí.

První část je zaměřena na děti ve věku 7-10 let, což je první stupeň školní docházky. Dětem jsou předneseny základní informace a poznatky z oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva ve dvou vyučovacích hodinách, které jsou dále děleny do jednotlivých tematických bloků. Cílem první části je získání důvěry dětí, vytvoření respektu z ohně a postulátu, že oheň dětem opravdu do ruky nepatří. Děti se naučí, jak přivolat pomoc (jde zejména o snížení ostychu při přivolání pomoci), prohlédnou a obléknou si zásahový oblek, čímž dojde ke snížení strachu z vybavení a výstroje hasiče. Dále se v první části děti dozvědí, co znamená zvuk sirény – varovný signál, co dělat při zvuku sirény – varovném signálu, co si vzít s sebou při opuštění bytu. Na závěr první části jsou dětem rozdány propagační materiály s preventivní tematikou. Detailní schéma výuky je uvedeno v příloze č. 1.

Druhá část je určena dětem ve věku 11-14 let, což v praxi znamená druhý stupeň školní docházky. Výuka je doplněna o tematiku náročnější a není již vedena tak hravou formou, jako část první. Otevřená komunikace a vzájemný dialog je však nadále její podstatou. Uvedená část je rozdělena také na dvě samostatné hodiny, z nichž každá je rozšířeným opakováním obou hodin první části. Nově se objevují témata zdravotní prevence v přírodě a lesní požáry, jejichž krátké bloky jsou vždy přiřazeny k tématům, s nimiž úzce souvisí. V druhé části se děti také dozví, co dělat když bude nařízena evakuace z místa bydliště, zásady opuštění bytu v případě evakuace, zásady ochrany při úniku nebezpečných látek, jak se budeme chránit v zamořeném prostředí a co jsou prostředky improvizované ochrany osob. Na konec první hodiny je zařazen krátký test, který v druhé hodině poslouží přednášejícím aktivistům jako vodítko k řešení případných nejasností. Cílem druhé části výukového programu je zopakovat si a rozšířit znalosti získané v první části výukového programu uvědomit si zodpovědnost za své jednání, ale i za své mladší sourozence, naučit se základy první pomoci při popáleninách a intoxikací kouřem, jak se zachovat při zvuku sirény a jak se chránit při úniku nebezpečných látek. Dětem je třeba zdůrazňovat, aby se v případě nebezpečí držely pokynů dospělých (rodičů, učitelů). Na závěr hodiny se pomocí propagačních materiálů zopakuje učivo. Detailní schéma výuky je uvedeno v příloze č. 2.

Historie programu

Program Výchova dětí v oblasti PO a OO je určen dětem základních škol. Vznikl v Bruntále v roce 1996 a do současnosti je zde realizován ve spolupráci s občanským sdružením CITADELA. Autory programu jsou příslušníci HZS Moravskoslezského kraje, ÚO Bruntál Bohdan a Štěpán Mikulkovi. V letech 1996 - 1998 probíhalo jeho zkušební ověřování na několika školách (základní, speciální) a tvorba metodiky práce s dětmi. Základním kritériem pro realizaci tohoto projektu je dlouhodobost, cílenost, odbornost a možnost zajistit program pro co největší počet dětí. V počátku byl program zaměřen pouze na požární ochranu a postupným vývojem se rozšířil o základní informace z oblasti ochrany obyvatelstva.

Počátečním impulsem pro vznik celého programu se stala stáž příslušníků tehdy HZS Bruntál v kanadských městech Ancasteru a Kanatě (provincie Ontario) v roce 1994. Kanada se řadí ke státům, které "školní" požární prevenci s úspěchem aplikují již řadu let a kde je praxí ověřena všeobecně známá skutečnost, že investice do této oblasti požární prevence mají pro svou efektivitu mnohonásobnou návratnost. V programu bylo nutné zohlednit rozdílnost životních stylů (bydlení jen v dřevěných přízemních domcích) a mentalit obou národů (společenská prestiž hasičů podepřená právní legislativou). Z těchto důvodů se autoři projektu také částečně seznámili s obdobným evropským modelem, konkrétně s preventivním programem linkolnshirského hasičského sboru v Anglii. Počátky tamních aktivit sahají až k roku 1978 a do roku 1997 se jim podařilo zapojit 70% škol v kraji.

Na základě zkušeností z Kanady a Anglie a z materiálů, které se k této problematice podařilo získat, aplikovali autoři zkušební program při výuce všech ročníků jedné z bruntálských základních škol. Smyslem zkušebního programu bylo navázat úvodní kontakty s pedagogy, získat je pro danou věc a hlavně určit cílové skupiny dětí. Z výsledků realizace zkušebního programu byl následně celý program rozdělen do několika rovin a cyklů podobně, jako je tomu např. v Anglii.

V návaznosti na zkušenosti z aplikace programu vznikla v roce 1998 první ze tří publikací s názvem *Výchova dětí v oblasti požární ochrany*, která popisuje celý systém výuky. Na zpracování této publikace se podílel rovněž dětský psycholog Mgr. Miroslav Piňos, bez jehož odborných zkušeností by nebyl preventivní program úplný. Od této doby se pak postupně dařilo rozšířit program do dalších škol na území okresu Bruntál a v roce 2005 se stal program stěžejním obsahem Koncepce preventivně výchovné činnosti HZS Moravskoslezského kraje.

Na základě praktických zkušeností a úpravou legislativy se program *Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva* vyvíjel až do současné podoby. Ani stávající formu programu nelze považovat za neměnnou. Implementací nových zkušeností bude program i nadále zdokonalován.

Realizace programu

Cílová skupina dětské populace

Program *Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva* je směřován cíleně na žáky základních škol tak, aby se pokud možno ke každému dítěti dostaly informace o tom, jak předcházet mimořádným událostem a jak se v případě takové mimořádné události chovat.

Je žádoucí, aby bylo první seznámení s probíranou problematikou provedeno co nejdříve. Ze zkušeností vyplývá, že žáci 1. tříd se ještě ve školním prostředí dostatečně neorientují, ale žáci 2. tříd již ztratili počáteční ostych, se kterým se potýkali při zahájení školní docházky. Z tohoto důvodu jsou žáci 2. tříd schopni mnohem lépe vnímat základní informace z oblasti prevence před mimořádnými událostmi. Na základě zkušeností s aplikací programu na základních školách byl proto 2. ročník vyhodnocen jako nejmladší věková skupina se schopností soustředit se v požadovaném čase na předkládané informace z oblasti prevence před mimořádnými událostmi. Tento stav trvá po celý první stupeň školní docházky. První část programu je tedy zpracována s ohledem na schopnosti dětí tohoto věku a je možno ji užít prakticky beze změny od druhé až po pátou třídu. Nejvhodnější je, aby aktivista navštívil děti hned ve druhé třídě. Následné opakování témat pro první stupeň v 3. až 5. třídě zůstává dále na učitelích, kteří mají od roku 2005 k dispozici příručky a průvodní videokazety.

Žáci na druhém stupni jsou fyzicky a psychicky daleko vyspělejší a jsou tedy schopni zvládnout složitější témata jako je zdravotní péče, použití přenosných hasicích přístrojů a chování při úniku nebezpečných látek. Na druhém stupni navštíví aktivisté danou třídu podruhé a výuku rozšíří. Je vhodné, aby aktivisté navštívili podruhé děti hned v šesté třídě, neboť zvládnutí kolektivu dětí ve vyšším věku je náročnější. Také v dalších ročnících druhého stupně základní školy je pak na učitelích opakování příslušných témat s využitím příruček a průvodních videokazet.

Na speciálních školách je nutné volit návštěvu školy individuálně s ohledem na psychologickou vyspělost dětí. Z praxe vyplývá, že je vhodné navštívit vždy děti o třídu výš (3. a 7. třída).

Konečné cíle a očekávané výsledky programu

Cíl programu

Cílem programu *Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva* je předat dětem ve dvou věkových rovinách školního života důležité informace z oblasti prevence před mimořádnými událostmi. Prostřednictvím výukových besed a propagačních materiálů vzbudit v dětech vztah k dané problematice, naučit je, jak mimořádným událostem předcházet, základním principům ochrany a chování v případě vzniku mimořádné události. V optimálním případě dojde k předání informací pomocí výukových besed a propagačních materiálů přes děti i na rodiče.

Jak ukazují zkušenosti ze zahraničí, výsledky nelze očekávat okamžitě. V případě dobře fungujícího systému však lze touto včasnou prevencí předejít a snížit procento mimořádných

událostí způsobených dětmi a jejich zranění při nich. Zkušenosti získané a osvojené v rámci tohoto programu mohou pak úspěšně využít děti i ve svém dospělém životě.

Možnosti dalšího uplatnění programu

Vzhledem k dlouhodobě podceňované a zanedbávané problematice prevence před mimořádnými událostmi, nejsou základní školy jedinou cílovou oblastí, kde lze pro tento program najít uplatnění. S ohledem na schopnosti soustředit se a vnímat předkládané informace v různých věkových rovinách lidského života, nelze použít schéma programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva univerzálně na všechny věkové kategorie od nejmenších dětí až po seniory. Z tohoto důvodu je potřeba upravit schéma programu a vytvořit novou metodiku i pro jiné věkové skupiny obyvatel, aby se preventivní informace vždy v určitých intervalech znovu připomínaly a rozšiřovaly s ohledem na schopnosti a potřeby daných věkových skupin.

Po zavedení programu do základních škol, je nutné nastavit určitou kontinuitu také na středních školách. V současné době již proběhl u HZS Moravskoslezského kraje monitoring znalostí studentů středních škol a byla zpracována metodika efektivního preventivního působení na tuto věkovou skupinu. HZS MSK provádí v současné době také zkušební besedy v mateřských školách v rámci zjednodušeného programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva.

V závislosti na vyhodnocení výsledků a zkušeností z probíhajících zkoušek upraveného programu a na dostatečné kapacitě vyškolených aktivistů je v budoucnosti možné zavedení programu i na MŠ a SŠ.

Rozdělení instruktorů

V popisovaném programu působí instruktoři, kteří se dle znalostí a praktických zkušeností dělí na instruktory úrovně 1 až 3, instruktory úrovně zvláštní, koordinátory a lektory.

Instruktor „Úroveň 1“

Za instruktora „Úroveň 1“ je považován instruktor po dobu prvního úplného školního roku po absolvování úvodního kurzu instruktorů. Dvojice instruktorů „Úroveň 1“ za první školní rok provede besedy na dvou ZŠ.

Instruktor „Úroveň 2“

Instruktor „Úroveň 2“ je instruktor po dobu druhého až třetího roku po absolvování úvodního výcviku instruktorů. Dvojice instruktorů „Úroveň 2“ provádí besedy na 3 až 4 základních školách.

Instruktor „Úroveň 3“

Instruktor „Úroveň 3“ je instruktor s praktickými zkušenostmi delšími než 3 roky. Dvojice instruktorů provádí besedy na 5 až 6 základních školách (podle množství tříd v jednotlivých ročnících). Instruktor této úrovně může působit na zvláštních a některých speciálních školách.

Instruktor „Úroveň zvláštní“

Instruktor provádí besedy ve speciálních školách např. se sluchově či zrakově postiženými dětmi, kdy je vyžadována velmi úzká spolupráce s vyučujícím personálem. Optimální je pokud je instruktor absolventem kurzu speciální pedagogiky atp.

Koordinátor

Koordinátorem, který zastřešuje celý program za HZS JmK je pracovník PVČ na KŘ HZS JmK. Jeho hlavními spolupracovníky v organizační práci budou (kromě ÚO Brno) příslušníci na jednotlivých územních odborech HZS JmK, kteří mají PVČ v náplni práce. Tito příslušníci budou koordinovat činnost dvojic instruktorů. Supervize bude prováděna pracovníkem PVČ KŘ HZS JmK tak, aby byla dodržována zpracovaná metodika programu a tím zůstala zachována vysoká kvalita.

Dle možností budou i nadále provádět besedy v programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva na vybraných ZŠ. Grafické schéma vazby mezi dvojicí aktivistů a koordinátorem je znázorněno v příloze č. 4.

Lektoři

Lektoři provádějí školení nových instruktorů programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva. Jako lektoři mohou být vyškoleni vybraní koordinátoři a instruktoři s minimálně dvouletou praxí a 150 odučenými hodinami v programu.

Příprava instruktorů

Realizace programu je uskutečňována ve spolupráci s příslušníky HZS, členy SDH, občanských sdružení působících v oblasti požární ochrany a jiných organizací, kteří budou postupně odborně vyškoleni pro práci instruktorů systémem vzdělávacích kurzů. Systém vzdělávání je podrobněji rozveden v příloze č. 4 tohoto dokumentu.

Úvodní kurz

Úvodní výcvik je rozdělen na dvě na sebe navazující části, a to třídní metodický kurz a následný dvoudenní supervizní seminář. V metodickém kurzu seznámí lektoři účastníky se zásadami práce s dětmi, používáním komunikačních dovedností a metodikou programu. Po 4 týdnech, kdy si účastníci kurzu ověří metodiku prací s konkrétním kolektivem dětí na vybrané ZŠ, následuje supervizní seminář. Ten je zaměřen především na konzultace a výměnu zkušeností aktivistů z jejich besed na ZŠ. Seminář je doplňován jednorázovými přednáškami a workshopy.

Kromě základních teoretických vědomostí je při koncipování výcviku kladen důraz na rozvoj komunikačních schopností a na využití interaktivních technik při práci s dětmi.

Detailní harmonogram úvodního kurzu je uveden v příloze č. 5.

Opakovací kurz

Účelem realizace tohoto typu kurzu je především rozvoj strategie postupného rozšiřování programu na další ZŠ, a to v přímé vazbě na zkušenosti, volný čas a ochotu stávajících instruktorů. V průběhu kurzu jsou dále definovány případné provozní nedostatky (docházející výukový a propagační materiál, výběr nových instruktorů a další motivace současných instruktorů atd.) v dané oblasti a způsob jejich odstranění. Během opakovacího kurzu instruktoři předkládají požadavky zejména na organizaci a běh programu. Dále jsou zde předávány instruktorům nové poznatky a informace, týkající se vývoje programu a případných změn.

Délka trvání opakovacího kurzu je 1 den a probíhá jednou za pololetí. Opakovací kurz probíhá formou porady instruktorů a koordinátorů.

Lektorský kurz

Účelem realizace tohoto typu kurzu je výběr a výcvik vhodných příslušníků pro úlohu lektora programu. Předpokladem pro absolvování tohoto kurzu je minimálně dvouletá praxe nebo 150 odučených hodin v programu. Následně může instruktor absolvovat lektorský kurz a získat oprávnění ke školení nových instruktorů. Délka trvání kurzu je 4 dny. Detailní harmonogram lektorského kurzu je uveden v příloze č. 6.

Působení instruktorů na školách

Dvojice instruktorů působí v třídních kolektivech na škole a realizuje vzdělávací bloky dle dané metodiky a schématu výuky se stejnou skupinou dětí na ZŠ (příp. speciální škole nebo ve třídě víceletého gymnázia), což umožňuje navázání bližšího kontaktu, vzájemné důvěry a překonání komunikačních bariér.

V průběhu celého programu přednášející směřují k vytvoření přátelské atmosféry, pomocí níž se pak děti stávají jeho aktivní součástí. Tomu napomáhá zejména množství dotazů ze strany přednášejících i dětí, ale také řada drobných her a jednoduchých scének, jež provází zejména první část výuky. Důraz je kladen na použití maximálně názorných pomůcek a využití propagačních materiálů. Tyto materiály, dětmi přinesené domů, poslouží zároveň jako zdroj informací pro rodiče, kteří se tímto také nepřímo zapojí do výukového programu.

Působení instruktorů na školách zajišťují koordinátoři po domluvě s jednotlivými instruktory, tak aby při jedné návštěvě školy byly besedy provedeny ve druhých i v šestých třídách.

Základní zásady práce s dětmi v programu

Hlavní metodou vzdělávacích bloků je diskuse, kdy si žáci sami kladou otázky a snaží se nacházet odpovědi. Úloha instruktorů je především podněcovací a podpůrná.

Instruktoři se snaží dojít u všech vzdělávacích lekcí k pozitivnímu závěru (nabídka pozitivních alternativ).

Nezbytná je realizace jednotlivých bloků vždy jen ve skupinách třídního kolektivu. Nedoporučuje se spojovat třídní kolektivy ani v případech, kdy jsou skupiny menší. Při sloučení více třídních kolektivů je skupinová dynamika třídy narušena a prostor pro účinnou prevenci se zmenšuje.

Je vhodné realizovat vzdělávací akce v místnosti "bez lavic". Odstranění lavic napomůže změnit situaci charakteristickou pro školské vzdělávání a umožní co nejpřirozenější projev žáků. Průběh bloků je doplňován neverbálními technikami, cvičením, využitím audiovizuální techniky, atd.

Jednotlivé bloky by měly probíhat bez přítomnosti učitele, aby byl vytvořen větší prostor k volnému projevu dětí a otevřené diskusi. Učitelé mohou být případně zváni na počátky jednotlivých bloků, aby se mohli seznámit se stylem a náplní práce.

Další formy výuky

Na děti nestačí působit pouze formou výukových přednášek. Na dané téma je potřeba pohlížet, co možná nejkomplexněji a na mládež a jejich prostřednictvím i na dospělé působit v daleko větší míře. Je nutné, aby si děti mohly své znalosti osvěžit a třeba i porovnat s ostatními. Mezi další formy výuky lze zařadit propagační akce (exkurze na hasičských stanicích nebo na centru tísňového volání) a soutěže (za příklad může sloužit literární a kreslířská soutěž "Hasiči očima dětí"). Důležitým pomocníkem v diskutované oblasti jsou media (tisk, rozhlas a televize), která je možné využít nejen pro předání nových informací, ale i pro propagaci pořádaných akcí a soutěží.

Tvorba a distribuce metodických a propagačních materiálů

Nezbytnou součástí práce instruktorů je tvorba a distribuce podpůrných výukových, obrázkových a propagačních materiálů, sloužících ke snadnějšímu pochopení jednotlivých probíraných témat.

Spolupráce s ostatními

Pro větší efektivitu preventivně výchovné činnosti je nutná součinnost a vzájemná spolupráce HZS JmK, obcí, sdružení a dalších organizací působících na úseku požární ochrany.

Dominantním partnerem při implementaci programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva do škol bude neziskové sdružení CITADELA o.s. Bruntál, které se zabývá podporou prevence závislostí a patologických jevů. CITADELA o.s. Bruntál se podílí na propagaci programu na školách, na jeho rozvoji a dalších souvisejících činnostech.

Evaluační mechanismy programu

Způsob hodnocení efektivity programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva bude prováděn následujícími konkrétními hodnotitelnými výstupy:

- supervize práce instruktorů na školách prováděná koordinátorem (pracovník PVČ KŘ HZS JmK),
- pravidelná metodická setkání a workshopy týmů jednotlivých ÚO s koordinátorem programu (zatím bude jednou za pololetí),
- pravidelné porady a konzultace lektorů s koordinátory realizovaného programu,
- konzultace s odbornými pracovníky jiných státních i nestátních subjektů,
- každoroční zhodnocení projektu ve spolupráci s příslušným oblastním metodikem prevence pro školství,
- každým územním odborem bude zpracována závěrečná roční hodnotící zpráva a krajské ředitelství zpracuje celkové shrnující hodnocení realizace této koncepce v JmK.

Prostředky pro realizaci

Výchova a získávání instruktorů a lektorů

Obecné zásady získávání instruktorů

Podmínkou realizace vlastního programu je získat a vyškolit dostatek kvalitních instruktorů z řad příslušníků HZS JmK, kteří budou mít potřebné předpoklady pro tuto práci. Výběr instruktorů bude založen na principu dobrovolnosti. Celý program je postaven na interaktivním působení, vzájemné komunikaci a důvěře mezi dvojicí instruktorů a dětmi.

Na instruktory je kladena řada rozmanitých požadavků, jako např.:

- znát teorii a praxi detekované problematiky, soustavně se v ní zdokonalovat podle jejího dalšího vývoje, znát různé modely a přístupy uplatňované u nás i v zahraničí,
- mít schopnost efektivně pracovat s různou cílovou populací, pomocí obecně uznávaných technik s cílovou skupinou dětí,
- vychovávat žáky, rozvíjet jejich zájmy, schopnosti, charakter, k tomuto účelu je dobře poznávat; dokázat svou práci s dětským kolektivem dokumentovat,

- osvojit si a dále prohlubovat pedagogické a psychologické poznatky, metody a způsoby myšlení potřebné pro poznávání dětí a působení na ně,
- adekvátně realizovat interakci a komunikaci se žáky, případně s jejich rodiči a pedagogy,
- organizovat vlastní různorodou činnost a koordinovat osoby i malé skupiny působící formativně na žáky (třídní učitel - ostatní učitelé - rodiče - třída jako sociální skupina - zájmový kroužek apod.),
- poskytovat žákům pozitivní model zralé osobnosti.

Děti a mladiství potřebují vidět instruktora jako člověka, který pro ně má velký význam, je jedním z dalších důležitých lidí (tak jako rodiče a nejbližší přátelé), který k nim má vztah, porozumění pro třídu i pro osobní problémy jednotlivců.

Výběru jednotlivých instruktorů je nutné věnovat značnou pozornost. Instruktoři by měli být pečlivě vybráni ve vzájemné spolupráci lektorů a služebních funkcionářů, kteří znají schopnosti příslušníků. Konzultace s psychologem HZS je možné využít pouze v obecné rovině nebo na základě dobrovolného zájmu jednotlivých kandidátů na práci instruktorů.

Konkrétní postup při získávání instruktorů

Získání kandidátů pro práci instruktorů bude realizováno pořádáním prezentací, jejichž cílem je informovat postupně všechny příslušníky HZS JmK o programu PVC na ZŠ. Prezentace budou probíhat v průběhu roku 2007 a 2008. Provedení prezentace zajistí autoři programu ve spolupráci s pracovníkem PVC KŘ HZS JmK. Podmínkou pro získání instruktorů je zajištění efektivní účasti příslušníků HZS JmK při prezentacích. Na základě informací o programu a seznámením s podmínkami materiálního a finančního zabezpečení bude proveden výběr vhodných osob pro práci instruktorů. Skupiny kandidátů budou zařazeny do jednotlivých úvodních výcviků instruktorů.

Nábory budou prováděny s cílem pokrytí potřeby instruktorů na plánovaný počet škol a tříd v působnosti všech územních odborů HZS JmK. Školení instruktorů v programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva budou organizována dle zájmu o tuto činnost. Předběžně lze předpokládat realizaci jednoho úvodního kurzu pro instruktory v roce 2007, dvou úvodních kurzů pro aktivisty v roce 2008 a rovněž dvou úvodních kurzů pro instruktory v roce 2009. V roce 2010 se předpokládá realizace jednoho kurzu pro budoucí lektory. Vzhledem k nutné praxi na ZŠ není jeho dřívější uspořádání reálné. Pro budoucí práci je však nalezení a proškolení lektorského týmu, který bude mít na starosti instruktory v celém Jihomoravském kraji nutností. Podrobnosti o realizaci kurzů pro instruktory jsou dále rozvedeny v tabulce č. 3.

Příprava a financování lektorských týmů a kurzů přípravy instruktorů

V současné době provádí v ČR lektorskou činnost jeden lektorský tým.

Tabulka č. 3 Časový rozvrh vzdělávání instruktorů a finanční náklady dle jednotlivých roků

rok	kurz	pololetí roku	lektorský tým	počet proškolených nových dvojic	počet proškolených osob	pomůcky	lektorné	celkem
2007	1. úvodní	II/2007	břf. Mikulci	10		5 000	35 000	40 000
	celkem 2007			10	20			40 000
2008	2. úvodní	I/2008	břf. Mikulci	10		5 000	35 000	40 000
	3. úvodní	II/2008	břf. Mikulci	10		5 000	35 000	40 000
	celkem 2008			20	40			80 000
2009	5. úvodní	I/2008	břf. Mikulci	10		5 000	35 000	40 000
	6. úvodní	II/2008	břf. Mikulci	10		5 000	35 000	40 000
	celkem 2009			20	20			80 000
2010	7. úvodní	I/2010	břf. Mikulci	10		5 000	35 000	40 000
	lektorský	II/2010	břf. Mikulci		5	5 000	35 000	40 000
	celkem 2010			0	25			80 000

Počet instruktorů

V Jihomoravském kraji je celkem 453 základních škol. Za předpokladu, že dvojice instruktorů po zapracování provede besedy na 4 základních školách, pak potřebný počet jejich dvojic pro 100% pokrytí škol pro JmK činí přibližně 114 tedy přibližně 228 aktivistů. Toto je však počet nereálný. Program Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva je založen na dobrovolnosti (jak instruktorů, tak ředitelů a učitelů oslovených škol), nemusí mít tedy všechny základní školy o něj zájem. Z celkového počtu škol jsou odečteny školy speciální, protože k provedení besedy by bylo zapotřebí např.: tlumočnicka ve znakové řeči apod. Dále nebudou v prvních letech zavádění programu osloveny školy v zóně havarijního plánování JE Dukovany, protože jsou v této oblasti alespoň částečně informovány minimálně 1x ročně z titulu svého začlenění do VHP JEDU.

V následujících odstavcích bude stanoven tzv. redukovaný počet škol. Výběr škol bude prováděn na základě stanovených kritérií. Školy budou hodnoceny z hlediska:

- zájmu o spolupráci v oblasti prevence před mimořádnými událostmi ,
- počtu dětí ve škole (přednostně početné školy)
- umístění školy (orientace zejména na sídlištní školy, městské školy, dislokace aktivistů).

Vzhledem k několikaleté zkušenosti instruktorů z HZS MSK lze stanovit, že objektivně se dá za veliký úspěch programu považovat zapojení zhruba 60% všech škol v Jihomoravském kraji.

Tabulka č. 4 Redukovaný počet dvojic instruktorů za předpokladu, že dvojice instruktorů provede besedy na 2 školách v jednom pololetí – toto jsou zatím hypotetické výpočty potřebné hlavně pro odhad nákladů do budoucnosti

Územní odbor	Počet základních škol	Redukovaný počet základních škol (60%)	Redukovaný počet potřebných dvojic instruktorů při počtu 4 školy ročně na 1 dvojici
Blansko	57	34	9
Brno	165	99	25
Břeclav	54	32	8
Hodonín	63	38	10
Vyškov	51	31	8
Znojmo	63	38	10
CELKEM	453	272	70

Materiální zabezpečení

K zajištění průběhu programu je nutné zabezpečit určité materiální podmínky. Jde zejména o poskytování služebních vozidel, výstroje, učebních pomůcek a vytvoření potřebného časového prostoru.

Poskytnutí služebních vozidel

K zabezpečení přednáškové činnosti na školách budou podle potřeby využívána služební vozidla.

Poskytnutí potřebné výstroje a pomůcek pro praktické ukázky a práci s dětmi

Příslušníci vykonávající PVČ budou vybaveni potřebnou výstrojí a učebními pomůckami. Kompletní seznam a podrobnosti jsou dále rozvedeny v příloze č. 7.

Uvolňování příslušníků z výkonu služby za účelem realizace besed na školách

Přednášky na školách budou prováděny rovněž v době běžného výkonu služby. Uvolnění z běžného výkonu služby se předpokládá nejméně jednou za měsíc v dopoledních hodinách, v předem dohodnutých termínech a po dohodě s nadřízeným. Příslušníci vykonávající PVČ budou uvolněni z doby výkonu služby, pouze pokud bude zajištěna akceschopnost jednotky, tzn. budou dodrženy minimální početní stavy na směně.

Uvolňování příslušníků z výkonu služby na přípravu besed na školách

Přípravu k PVČ si příslušníci mohou vykonávat rovněž v době výkonu služby. Uvolnění z běžného výkonu služby k přípravě PVČ bude poskytováno vždy na směně předcházející naplánované přednášce. Příprava bude probíhat na pracovištích HZS JmK.

Zajištění a poskytnutí propagačních a výchovných materiálů

Pro snadnější pochopení probíraných témat jsou při besedách využívány propagační materiály s preventivní tematikou. Propagační materiály budou rozdávány zejména jako odměna za aktivitu a znalosti, nikoli za pasivní účast. Propagačním materiálem budou vybaveni všichni instruktoři působící v programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva. Potřebné počty jednotlivých druhů propagačních materiálů a předpokládané finanční náklady na jejich pořízení jsou uvedeny příloze č. 8.

Finanční zabezpečení - odměňování aktivistů

Preventivně výchovná činnost je kromě činnosti příslušníků zařazených na odborech prevence považována za činnost nad rámec plnění služebních povinností.

K dosažení dobrých výsledků, podpoře a stabilizaci proškolených instruktorů je třeba příslušníky motivovat vytvořením dobrých pracovních podmínek, společenským uznáním, tj. zejména podporou, oceněním nejen ze strany nejvyššího vedení HZS JmK, ale i všech služebních funkcionářů až po bezprostředního nadřízeného každého instruktora. Finanční ohodnocení bude vždy za skončené pololetí dle výkazu provedených besed formou kázeňských nebo mimořádných odměn.

Závěr

Při zpracování koncepce preventivně výchovné činnosti na základních školách bylo snahou vytvořit fungující systém vzdělávání dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva ve dvou samostatných věkových rovinách dětského života tak, aby byla nastavena kontinuita při získávání informací v dané oblasti. Koncepce je návrhem komplexního působení na děti a její nedílnou součástí je popis programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva, který bude na školách prezentován vyškolenými aktivisty. Účelem této koncepce není snaha nahradit pedagogy při vzdělávání dětí v požární ochraně a ochraně obyvatelstva. Cílem zpracované koncepce je vzájemnou spoluprací vyškolených instruktorů s pedagogy vytvořit systém pro aplikaci programu Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva ve významné části základních škol JmK, a tím zajistit informování dětí o této problematice ve všech ročnících vzdělávacího procesu.

Navrhovaná koncepce rovněž předkládá návrhy k zajištění personálních, materiálních, technických a finančních požadavků pro realizaci cílů stanovených v uvedené oblasti.

Použité zkratky

HZS	Hasičský záchranný sbor
JmK	Jihomoravský kraj
MSK	Moravskoslezský kraj
PO	Požární ochrana
OO	Ochrana obyvatelstva
IZS	Integrovaný záchranný systém
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
PVČ	Preventivně výchovná činnost
SDH	Sbor dobrovolných hasičů
ZŠ	Základní škola
MŠ	Mateřská škola
SŠ	Střední škola
ÚO	Územní odbor
PHP	Přenosný hasicí přístroj

Seznam použité literatury

- HORÁČEK, J., MIKULKA, B., MIKULKA, Š., PIŇOS, M.: *Výchova dětí v oblasti PO*, Knižnice České asociace hasičských důstojníků 3., 1998
- MIKULKA, B., MIKULKA, Š., PIŇOS, M.: *Metodika výcviku aktivistů pro výchovu dětí v oblasti PO (příručka pro instruktory)*, Knižnice České asociace hasičských důstojníků 3., 1999
- Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Jihomoravském kraji za školní rok 2005/2006, Odbor školství, mládeže a sportu, 2006
- Databáze programu Statické sledování událostí, HZS JmK
- Internet: www.hasik.cz
- Internet: www.kr-moravskoslezský.cz

Seznam příloh

- Příloha č. 1 Témata hodin a časový rozvrh pro žáky I. stupně ZŠ
- Příloha č. 2 Témata hodin a časový rozvrh pro žáky II. stupně ZŠ
- Příloha č. 3 Grafické schéma vazby mezi dvojicí instruktorů a koordinátorem
- Příloha č. 4 Grafické znázornění návaznosti kurzů
- Příloha č. 5 Harmonogram úvodního výcviku
- Příloha č. 6 Harmonogram lektorského kurzu
- Příloha č. 7 Seznam potřebné výstroje a pomůcek nezbytných k realizaci programu
- Příloha č. 8 Počty propagačních materiálů a finanční rozpočet

PRVNÍ HODINA – I. STUPEŇ	
1. BLOK - 20 min	<ul style="list-style-type: none"> - úvod k prvnímu cyklu - kdo hasiči jsou a co je jejich práce a jak je ve městě najít - jak poznáme hasiče - ukázka zásahového obleku a promlouvání na děti s maskou dýchacího přístroje
2. BLOK – 20 min	<ul style="list-style-type: none"> - co je to tísňové telefonní číslo - v čem je nebezpečí zneužití tísňové telefonní linky - nahlášení požáru - hasiči jedou k zásahu a děti na silnici
3. BLOK – 20 min	<ul style="list-style-type: none"> - co je oheň, „dobrý“ a „zlý“ oheň - nalezené zápalky, hra se zápalkami - co dělat, když na mně hoří oblečení: „Zastav, se lehni si a kutálej se“ - popáleniny a nadýchání se kouře – základní zásady první pomoci - krátké opakování, diskuse - dobrovolný domácí úkol – do příští hodiny nakreslit cokoli z probíraných témat - rozdejte dárky a propagační materiály
Důležité body	<ul style="list-style-type: none"> - <i>hasiči jsou naši přátelé – tísňové volání je 150 a 112</i> - <i>volat bezdůvodně na tísňovou linku je velmi špatné</i> - <i>při oznámení požáru uvést kde hoří, co hoří, kdo volá</i> - <i>výstražné znamení mi říká „Nechod’ na silnici“</i> - <i>zápalky nepatří do rukou dětem</i> - <i>„zastav se, lehni si a kutálej se“</i> - <i>popáleniny chladit a oznámit ihned dospělým</i>

DRUHÁ HODINA – I. STUPEŇ	
1. BLOK - 10 min	- krátké opakování informací z předchozí hodiny
2. BLOK - 30 min	- odkud doma hrozí nebezpečí - příznaky hoření (teplo, světlo, kouř) - co dělat, když hoří doma, jak se chránit před ohněm a kouřem, jak upozornit rodiče - proč se při požáru neschovávat a pro nic se nevracet do hořícího domu
3. BLOK - 20 min	- domácí únikový plán, ukázka požárního hlásiče - poplach na škole a únikové cesty - co je varovný signál - jak se zachovat při varovném signálu - krátké opakování, diskuse - dobrovolný domácí úkol – do příští hodiny nakreslit cokoli z probíraných témat - rozdejte dárky a propagační materiály
Důležité body	- <i>jak se zachovám, hoří-li u nás doma</i> - <i>při požáru se nikam neschovávat a pro nic se nevracet do hořícího domu</i> - <i>domácí únikový plán</i> - <i>co dělat, když zazní varovný signál</i>

TŘETÍ HODINA – I. STUPEŇ	
1. BLOK - 15 min	- krátké opakování informací z předchozích dvou hodin
2. BLOK – 1,5 hod.	- prohlídka hasičské stanice - prohlídka hasičské techniky
Důležité body	- <i>získání konkrétní představy o tom, jak vypadá zasahující hasič a hasičská technika</i> - <i>ví, kde se ve městě (obci) nachází hasičská stanice</i> - <i>ví, kam se dovolá při použití tísňového telefonního čísla</i> - <i>omezen strach z hasičské výstroje</i> - <i>vysvětlení případných nejasností, které se vyskytly v průběhu výuky ve škole</i>

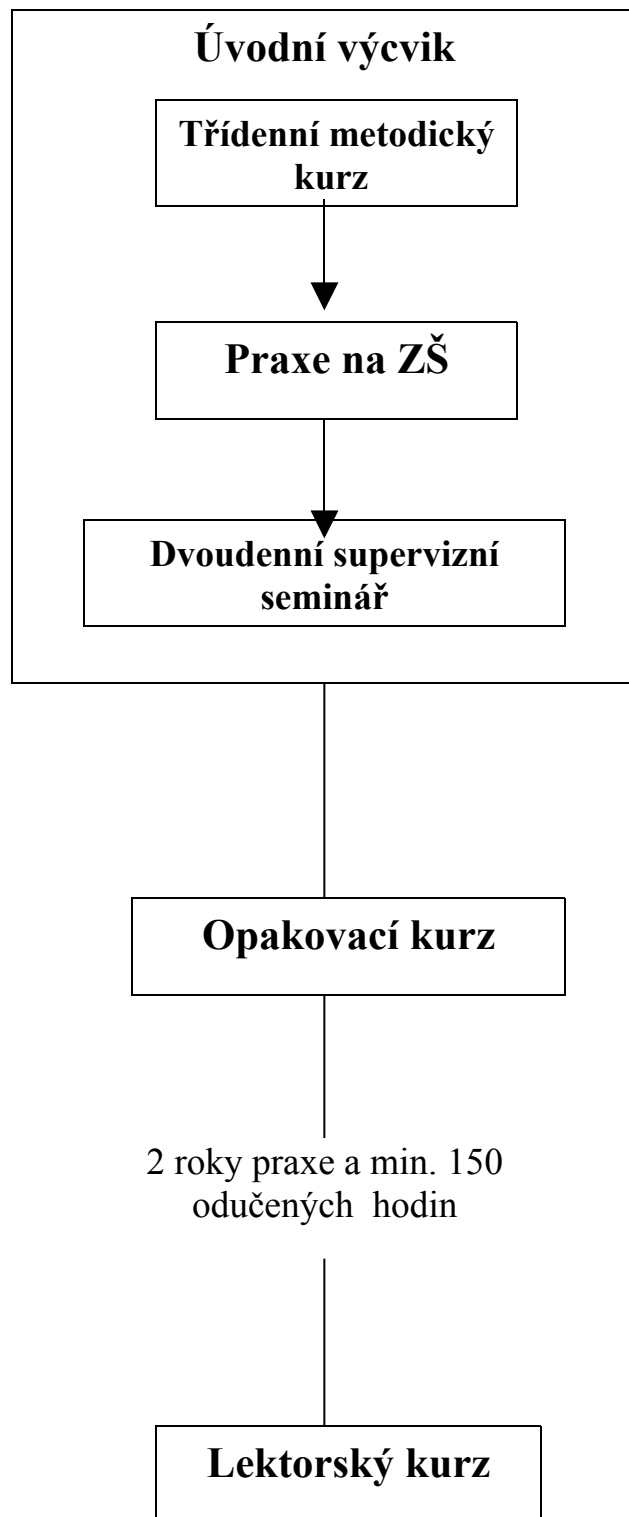
Příloha č. 2

Témata hodin a časový rozvrh pro žáky II. stupně ZŠ

PRVNÍ HODINA – II. STUPEŇ	
1. BLOK – 25 min	<ul style="list-style-type: none"> - úvod k druhému cyklu - kde hasiče najít ve městě (adresa, telefon) a jejich činnost - čísla tísňového volání (vto. čísla 112) - v čem je nebezpečné zneužití čísel tísňového volání - nahlášení požáru a dopravní nehody, hlášení události SMS
2. BLOK – 25 min	<ul style="list-style-type: none"> - přeměna „dobrého“ ohně v oheň „zlý“ – nezodpovědné jednání dospělých - nalezené zápalky, hra se zápalkami – zodpovědnost za mladšího sourozence - co dělat, když na mně hoří oblečení: "Zastav se, lehni si a kutálej se" - první pomoc při popáleninách - rozdělení PHP dle jejich náplní a použití, ohňový trojúhelník
3. BLOK - 10 min	<ul style="list-style-type: none"> - rozdělování ohně v terénu, požární prevence v přírodě, lesní požáry - krátké opakování - diskuse (rozdejte dárky a propagační materiály)
<i>Důležité body</i>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>čísla tísňového volání volat bezdůvodně je velmi špatné</i> - <i>při oznámení požáru nebo autonehody uvést : kde se stalo, co se stalo, kdo volá</i> - <i>dohlédni na mladšího sourozence, aby si nehrál se zápalkami</i> - <i>„zastav se – lehni si – kutálej se“</i> - <i>popáleniny chladit, oznámit ihned dospělým a vyhledat lékaře</i> - <i>PHP se dělí podle toho, co s nimi lze hasit, vše potřebné najdou na štítku</i> - <i>oheň hoří jen tehdy, má-li kyslík, teplo a má-li se čím krmit</i> - <i>pozor na lesní požáry</i>

DRUHÁ HODINA – II. STUPEŇ	
1. BLOK - 10 min	- krátké opakování informací z předchozí hodiny
2. BLOK - 25 min	<ul style="list-style-type: none"> - na co nezapomenout při odchodu z domu - co dělat, když hoří doma, jak se chránit před ohněm a kouřem - jak upozornit rodiče, proč se při požáru neschovávat, proč se nevracet pro své věci - odkud hrozí nebezpečí u nás domy - nebezpečné plyny při požáru, požární hlásič a první pomoc při intoxikaci kouřem - domácí únikový plán, požární poplach a únikové cesty ve škole
3. BLOK - 25 min	<ul style="list-style-type: none"> - zvuk sirény – varovný signál, co dělat, zazní - zásady opuštění bytu v případě evakuace a evakuační zavazadlo - zásady ochrany při úniku nebezpečných látek, a prostředky improvizované ochrany - nebezpečí v terénu i ve městě – živelní katastrofy, povodně - krátké opakování - diskuse (rozdejte dárky a propagační materiály) vyhodnocení testu
<i>Důležité body</i>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>než odejdu z domu, zkontroluji, je-li vše v pořádku</i> - <i>hoří-li u nás doma, musím se chránit před ohněm a kouřem a musím najít pomoc</i> - <i>je dobré mít doma požární hlásič a připraven DÚP</i> - <i>znám varovný signál a vím jak se při něm zachovat a jak se chránit před nebezpečnými látkami</i>

TŘETÍ HODINA – II. STUPEŇ	
1. BLOK - 15 min	- krátké opakování informací z předchozí hodiny
2. BLOK - 1,5hod	<ul style="list-style-type: none"> - prohlídka hasičské stanice - prohlídka hasičské techniky
<i>Důležité body</i>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>získání konkrétní představy o tom, jak vypadá zasahující hasič a hasičská technika</i> - <i>ví, kde se ve městě (obci) nachází hasičské stanice</i> - <i>ví, kam se dovolá při použití tísňového telefonního čísla</i> - <i>omezen strach z hasičské výstroje</i> - <i>vysvětlení případných nejasností, které se vyskytli v průběhu výuky na škole</i>

Příloha č. 6

Harmonogram úvodního výcviku

Úvodní část - 1. den		
09 ⁰⁰ – 09 ³⁰	Prezentace	
09 ³⁰ – 11 ⁰⁰	Úvodní komunita	psycholog, lektori
11 ¹⁵ – 12 ¹⁵	Zhodnocení stavu výchovy v PO v ČR	koordinátor
12 ⁰⁰ – 13 ⁰⁰	<i>Oběd</i>	
13 ⁰⁰ – 14 ⁰⁰	Podstata a systém výuky	lektori, psycholog
14 ¹⁵ – 15 ⁴⁵	Prostředí pro realizaci preventivního programu Zásady práce s dětmi	lektori, psycholog
16 ⁰⁰ – 17 ³⁰	Kontakt a prezentace na škole	lektori, psycholog
Úvodní část - 2. den		
08 ³⁰ – 08 ⁵⁰	Ranní komunita	psycholog, lektori
09 ⁰⁰ – 10 ³⁰	Schéma výukového programu, další formy výuky	lektori, (psycholog)
10 ⁴⁵ – 12 ¹⁵	Základy komunikace, komunikační dovednosti	psycholog
12 ¹⁵ – 13 ⁰⁰	<i>Oběd</i>	
13 ⁰⁰ – 14 ³⁰	Práce na škole (2. třída) - ukázkový blok - I. část (dílno)	lektori
14 ⁴⁵ – 16 ¹⁵	Motivace v práci s dětmi	psycholog
16 ³⁰ – 18 ⁰⁰	Práce na škole (2. třída) - ukázkový blok - II. část (dílno)	lektori, (psycholog)
18 ⁰⁰	Reflexe - příprava vlastní ukázky preventivního bloku	(účastníci výcviku)
Úvodní část - 3. den		
08: ³⁰ - 08: ⁵⁰	Ranní komunita	psycholog, lektori
09 ⁰⁰ – 10 ³⁰	Práce na škole (6. třída) - ukázkový blok - I. část (dílno)	lektori
11 ¹⁵ – 12 ⁴⁵	Skupinové a individuální rozdíly v práci s dětmi	psycholog (lektori)
12 ⁴⁵ – 13 ³⁰	<i>Oběd</i>	
13 ³⁰ – 15 ⁰⁰	Práce na škole (6. třída) - ukázkový blok - II. část (dílno)	lektori, (psycholog)
15 ⁰⁰	Ukončení úvodního kurzu	

Supervizní seminář - 1. den		
09 ⁰⁰ – 09 ³⁰	<i>Prezentace</i>	
09 ³⁰ – 10 ³⁰	Úvodní komunita	psycholog, lektori
10 ⁴⁵ – 12 ¹⁵	Osobnost aktivisty a jeho interakce s dětmi	psycholog (lektori)
12 ¹⁵ – 13 ⁰⁰	<i>Oběd</i>	
13 ⁰⁰ – 14 ³⁰	Workshop I. - Praktické zkušenosti z práce s dětmi (2. třídy - ukázky, výměna zkušeností)	lektori, psycholog
14 ¹⁵ – 16 ¹⁵	Zdravotnická hlediska (poškození popálením, poleptáním, elektrickým proudem)	lékař IZS
16 ³⁰ – 18 ⁰⁰	Workshop I. - Praktické zkušenosti z práce s dětmi (2. třídy - ukázky, výměna zkušeností)	lektori, psycholog
Supervizní seminář - 2. den		
08 ³⁰ – 09 ⁰⁰	Ranní komunita	psycholog, lektori
09 ⁰⁰ – 10 ³⁰	Workshop III. - Praktické zkušenosti z práce s dětmi (6. třídy - ukázky, výměna zkušeností)	lektori, psycholog
10 ⁴⁵ – 12 ¹⁵	Asertivní techniky, bariéry efektivní komunikace (návčik dovedností při práci aktivisty - dílna)	psycholog (lektori)
12 ¹⁵ – 13 ⁰⁰	<i>Oběd</i>	
13 ⁰⁰ – 14 ³⁰	Workshop IV. - Praktické zkušenosti z práce s dětmi (6. třídy - ukázky, výměna zkušeností)	lektori, psycholog
14 ⁴⁵ – 16 ⁰⁰	Vyhodnocení a ukončení semináře (předání osvědčení akreditovaného MŠMT ČR)	lektori, psycholog

Příloha č. 7

Harmonogram lektorského kurzu

1. den		
08 ³⁰ – 09 ⁰⁰	<i>Prezentace</i>	
09 ⁰⁰ – 09 ⁴⁵	Úvodní komunita	psycholog, lektoři
10 ⁰⁰ – 12 ⁰⁰	Zhodnocení stavu výchovy v PO v ČR	koordinátor
12 ⁰⁰ – 13 ⁰⁰	Oběd	
13 ⁰⁰ – 14 ⁰⁰	Podstata a systém výuky	lektoři
14 ¹⁵ – 16 ⁰⁰	Osobnost instruktora a jeho interakce s dětmi Prostředí pro realizaci preventivního programu Zásady práce s dětmi	psycholog
2. den		
08 ³⁰ – 08 ⁵⁰	Ranní komunita	psycholog, lektoři
09 ⁰⁰ – 10 ³⁰	Kontakt a prezentace na škole	lektoři
10 ⁴⁵ – 12 ¹⁵	Základy komunikace, komunikační dovednosti	psycholog
12 ¹⁵ – 13 ⁰⁰	Oběd	
13 ⁰⁰ – 14 ³⁰	Schéma výukového programu, další formy výuky	lektoři
14 ⁴⁵ – 16 ¹⁵	Motivace v práci s dětmi	psycholog
16 ¹⁵	Reflexe - příprava preventivního bloku	
3. den		
08 ³⁰ – 08 ⁵⁰	Ranní komunita	psycholog, lektoři
09 ⁰⁰ – 11 ⁰⁰	Skupinové a individuální rozdíly v práci s dětmi Asertivita - jsou děti asertivní	psycholog
11 ¹⁵ – 12 ⁴⁵	Dílna - práce na škole (ukázkový blok pro žáky druhých tříd I. část)	lektoři
12 ⁴⁵ – 13 ³⁰	<i>Oběd</i>	
13 ³⁰ – 15 ⁰⁰	Dílna - práce na škole (ukázkový blok pro žáky druhých tříd II. část)	lektoři
15 ¹⁵ – 16 ¹⁵	Formy ohodnocení práce a motivace instruktorů	koordinátor
4. den		
08 ³⁰ – 08 ⁵⁰	Ranní komunita	psycholog, lektoři
09 ⁰⁰ – 10 ³⁰	Dílna - práce na škole (ukázkový blok pro žáky šestých tříd I. část)	lektoři
10 ⁴⁵ – 12 ¹⁵	Dílna - práce na škole (ukázkový blok pro žáky šestých tříd II. část)	lektoři
12 ¹⁵ – 13 ⁰⁰	Oběd	
13 ⁰⁰ – 14 ³⁰	Diskuse a vyhodnocení zpracovaných preventivních bloků	lektoři, psycholog
14 ³⁰	Ukončení školení	

Seznam potřebné výstroje a pomůcek nezbytných k realizaci programu

Základní vybavení a pomůcky

- 1 ks kompletní zásahový oděv včetně přilby
- 1 ks maska dýchacího přístroje
- 1ks zpětný projektor pro besedy na školách, které jej přímo nevlastní (podle možnosti)
- 1 ks deka
- 1 ks bezpečnostní značka se znázorněním únikových cest
- 1 ks zápalky nebo zapalovač
- 1 ks svíčka
- 1 ks telefonní přístroj
- kancelářský materiál (papír, fixy, fólie na zpětný projektor, formulář s testem)

Dodatečné vybavení a pomůcky

- 1 ks dýchací přístroj
- 1 ks požární kouřový hlásič
- 1 ks hasicí spray Pyrocool
- použité hasicí přístroje (nejlépe práškový PHP a PHP s CO₂ – demonstrace váhy)
- maskot – drak Hasík.

Příloha č. 10

Počty propagačního materiálu a finanční rozpočet

rozpočet propagačního materiálu	pro 1 třídu (25 žáků pro oba cykly)		pro 1 školu (4 třídy - 2 třídy v každém ročníku)		pro 1 dvojici (4 školy - rok)	
	[ks]	[Kč]	[ks]	[Kč]	[ks]	[Kč]
samolepky	25	32,5	100	130	400	520
pexeso	10	78	40	312	160	1 248
omalovánky	10	140	40	560	160	2 240
vystřihovánky	25	27,5	100	110	400	440
celkem v Kč	278		1 112		4 448	

omalovánky	-	1000 ks	11 501,72 Kč	-	1ks s DPH	14,00 Kč
vystřihovánky	-	5000 ks	4 900,00 Kč	-	1ks s DPH	1,10 Kč
samolepky A6	-	8000 ks	10 200,00 Kč	-	1ks s DPH	1,30 Kč
pexeso	-	1000 ks	6 400,00 Kč	-	1ks s DPH	7,80 Kč